Ólavur Gregersen, samskipari, og Tórunn Ellingsgaard, tíðindasamskipari, í kavanum, sum tíbetur er veruleiki enn í dag

– tann politiski brúkarin eisini nevndur.

Ávirkar kappingarførið

Eisini vísa tey á, at einstaka vinnulívsfólki tekur ikki stig til umhvørvisverndartiltøk, um tað samstundis minkar um kappingarføri hjá viðkomandi. Tí er veruligi móttakarin av allari kunning um veðurlagsbroytingar og orkunýtslu politiska skipanin.

- Stórur tørvur er á, at politisk stig verða tikin sum skjótast, sigur Ólavur Gregersen. Og tey vísa á, at vinnan eftirlýsir eisini tiltøk, millum annað, tí tað er eitt krav frá brúkaranum, at kunna spora framleiðsluna. Men skal kappingin vera jøvn, tiltøkini munandi og fortreytirnar hjá vinnuni at virka undir í framtíðini gjøgnumskygdar, mugu mannagongdir og lógarverk vera púra greið, frá nú av og mong ár fram.

Nógvir fyrilestrar

Sum sagt verða nógvir spennandi fyrilestrar at hoyra. Evnini, sum ætlanin eru at lýsa eru: Havframleiðslan, varandi orka og orkusparing.

- Vit mugu vita, hvussu veðurlagsbroytingarnar ávirka havumhvørvið og livilíkindini í havinum. Hetta fara tríggir ymiskir fyrilestrar at umrøða, sigur Ólavur Gregersen. Hann vísir á, at Føroyingar og føroysk gransking hava gjørt sær nógvar royndir síðstu árini, og at Føroyar eru serstakar í so máta, at vit liggja avbyrgdar mitt úti í Atlantshavi og liva av og í náttúruni.

- Tí snýr ein fyrilestur seg um, hvussu til stendur við toskaaling, sum alternativ til veiddan fisk, sigur Ólavur Gregersen.

Ein norðmaður fer eisini at greiða frá um royndirnar hjá norðmonnum við sporføri og dokumentatión í fiskaframleiðsluni. Úr Íslandi fara vit at frætta, hvussu íleggjarar og fíggingarstovnar meta um burðardygga framleiðslu, og um tað møguliga er ein fyrimunur fyri at fáa fígging, at framleiðslan verður rikin á burðardyggum grundarlagi.

Dýrabara orkan

- Í mun til orkunýtsluna er tað rættiliga hugstoytt at vita sær, at orkunýtslan er ein hin størsta útreiðslan hjá vinnuni. Sagt verður millum annað, at 22 prosent av inntøkunum frá útflutningi føroyinga fer til at keypa olju fyri, sigur Tórunn Ellinsgaard. Og Ólavur Gregersen vísir í hesum sambandi á, at tað serliga er áhugavert at kanna, hvussu vit kunnu spara olju í skipaflotanum og í oyggjasamfelagnum sum heild.

- Her kundi til dømis verið talan um, hvussu vit kunnu framleiða tilfeingi til orkuframleiðsluna, sigur Ólavur Gregersen. Og hann vísir á, at fleiri lovandi føroyskar verkætlanir eru í umbúna og aðrar hava longu prógva sítt virði.

- Eitt er, at vit kunnu granska okkum fram til varandi og alternativar orkukeldur fyri føroyingar. Men í alheims høpi er sjálvandi munabetri, bæði fyri umhvørvi og føroyskan útflutning, um allur heimurin er avtakari av okkara loysnum, sigur hann. Og hann nevnir verkætlanir við føroyskum bakmonnum, sum Injector Trawldoors hjá Jan-Allan Müller, sum vit øðrvísi trollemmunum minka um orkunýtsluna. Ella Decision 3 við Dánjal Jákup Jacobsen, sum hevur framleitt eina skipan, ið regulerar havmótstøðuna hjá skipum. Og úrslitini hjá Gilla Trónd, sum framleiðir orku úr tara.

- Hetta er alt viðkomandi fyri Føroyar, tí her kunnu vit geva okkara íkast til varandi orku og burðardygga framleiðslu, sigur Ólavur Gregersen, sum millum annað fegnast um, at fólk koma líka úr Brasilia, fyri at kunna seg um føroysku loysnirnar.

Samskipa verkætlanir

Men skal gransking og menning av alternativari og varandi orkunýtslu á sjónum vera lívi lagað, er eisini neyðugt at samskipa hesar verkætlanir. Ætlanin er, at ráðstevnan skal gerast spírin til Trans Atlantic Climate Institute, TACIT, sum er ein altjóða granskingar-, menningar- og útbúgvingarstovnur innan havumhvørvi, ið skal samskipa arbeiðið á havumhvørvisøkinum millum USA og Evropa.

- TACIT er ein vitanardepil, ið skal samskipa og fáa til vega fígging til verkætlanir innan veðurlagsbroytingar á sjónum, sigur Ólavur Gregersen. Her verður eisini hugsað um at inndraga vinnuna í fíggingina, tí hon hungrar eftir loysnum, sum kann minka um orkunýtsluna og um útlátið. Ólavur Gregersen ímyndar sær, at høvuðssætið fer at vera í Føroyum. Men enn er ikki greitt, hvør skal umsita stovnin, tí enn er tað bert á hugskotsstøði.

- Vit hava sjálvandi gjørt nakrar forkanningar og eftir øllum at døma er áhugi bæði úr norðurlondum og í USA, sigur hann og leggur afturat, at tað hevur stóran týdning, at vit hava úrslit og granskingarumhvørvi at vísa á í hesum sambandi. Eitt nú at Bogi Hansen, professari í havfrøði, virkar í Føroyum, sigur hann at enda.

granskarar

- Vit fáa ikki greitt frá í smálutum hvussu skipanin virkar, fyrr enn greiða er fingin á ymsum spurningum viðvíkjandi rættindum, sigur Dánjal Jákup Jacobsen, sum er stjóri í fyritøkuni, Decision3. Teir eru tríggir eigarar, Dánjal Jákup Jacobsen, M.Sc., Phd í anvendt matematik, Jóan Petur Petersen, M.Sc. í informatikki, og Ólavur Simonsen, B.Sc. í telduvísund.

Men teir tríggir seta seg tó niður og geva eitt lítið innlit í grønu skipanina, sum kann geva skipavinnuni stórar oljusparingar.

Skipanin, sum teir hava ment, eitur GreenSteam – Grøn framferð.

- Hetta er ein decision-support skipan, ella ein stuðul til rættar avgerðir, greiðir Dánjal Jákup Jacobsen frá. Við skipanini fær skiparin vitan frá ymiskum mátitólum, sum geva honum møguleika at tillaga skipið til umstøðurnar, soleiðis at oljunýtslan kann setast niður.

Hetta ljóðar einfalt, men er ein nýggj slóbrótandi skipan, sum eingin annar hevur ment fyrr. Tí hevur fyritøkan vakt altjóða ans. Avtala er gjørd við stóra danska reiðaríið, Norden, um at royndarkoyra skipanina í nýggjum skipum hjá reiðarínum, og útlendskir íleggjarar hava eisini víst áhuga at seta pengar í felagið.

Frá hugskot til skipan

Spírin til hesa væleydnaðu føroysku granskingarætlan var ein lítil spurningur frá einum forvitnum pápa. Ólavur Simonsen greiðir frá:

- Eg las á setrinum tá, og vit gjørdu eina verkætlan, har vit brúktu ultraljóð at máta stuttar avstandir. Pápi er skipari, og ein dagin spurdi hann meg, um tað ikki bar til at brúka hetta til at mátta hvussu langt niður skipið stakk. Hann var vanur at hava fólk umborð, sum mátaðu við centirmeturmáli, og hann helt, at hetta átti at verðið gjørt snildari.

Ólavur Simonsen sigur, at hann helt hetta vera eitt spennandi hugskot, men verkætlanin varð ikki til meira, tí hann fór í starv hjá Landsbyggifelagnum. Men seinni fekk hann samband við nakrar íslendingar, sum tókust við mátingum umborð á skipum, og felagið Marorka Føroyar varð sett á stovn.

- Eg fann út av, at tað skuldi nógv programmering til, og tí ringdi eg til Jóhan Petur Petersen, vit kendust frá setrinum. Seinni fingu vit samband við Dánjal Jákup Jacobsen, sum er serkønur innan matematiska modelering.

- Matematisk modelering finnur mynstur í mátingum - hon skilur so at siga sannleikan aftanfyri tilfeldigheitirnar, sigur Dánjal Jákup Jacobsen, sum er ph.d í anvendt matematik.

Frá gransking til vinnu

Teir tríggir granskararnir valdu fyri einum ári síðani at yvirtaka felagið frá íslendingunum og Landsbyggifelagnum.

- Okkara visiónir passaðu ikki saman við ætlanunum hjá íslendingunum, og tí valdu vit at fara hvør til sítt. Vit yvirtóku felagið og broyttu navn til Decision3.

Men tað snýr seg ikki bara um at menna, marknaðarføring skal eisini til, og hóast felagið fær hjálp frá Kleking (Samvit) til hølir og bókhald, so hava menninir handan Decision3 eisini sjálvir funnið sær føroyskar og útlendskar samstarvspartnarar.

- Okkara royndir við Smyrli, har vit hava royndarkoyrt GreenSteam, vísa, at Smyril tildømis kann spara um eina millión krónur um ári í olju, um teir keypa okkara skipan. So tað eru heilt avgjørt góð útlit fyri skipanina.

Í løtuni eru teir í ferð við at umhugsa víðari fígging. Teir hava søkt stuðul úr granskingargrunnum, og bæði føroyskir og útlendskir íleggjarar hava víst áhuga.

- Vit leita eisini eftir einum góðum skipselektrikara, og skjótt skulu vit nokk eisini seta sølufólk. So framtíðin sær grøn út, sigur granskarin og stjórin á føroysku fyritøkuni, sum verður ein av slóbrótandi grønu fyritøkunum á altjóða ráðstevnuni TACC 08 í apríl.